

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio decimaoctaua.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

10. Quod autem aquæ diluuii quæ ascenderunt super omnes alios montes, non ascenderunt ad paradysum terrestrē. Dicunt quod hoc fuit, quia aquæ naturaliter sistant circa ima, & quod mons in quo paradysus terrestris est, excedit communem planiciem terræ plusquam triginta cubitis, secandum quā altitudinem aquæ diluuii ascenderunt super terram, ideo ad paradysum aquæ diluuii non ascenderunt. Quod autem ascenderunt super alios montes altitudine maiores fuit miraculum, ut dicitur ad hoc, ut purgarentur, quæ in eis per habitationem hominum commissa sunt. In paradiso autem nihil erat purgandum.

11. Istud autem non oportet dicere, quia nunquā est recurrendum ad miraculum, ubi potest veritas saluari cum naturali cursu rerum. Non videtur autem secundum cursum naturæ, quin super mediū interstitium aeris sit locus conuenienter habitabilis, ita ut non sit ibi, neque excessus caloris, neque frigus: quia secundum cursum naturalem contraria manentia in suo excessu non situantur in medietate. Quum igitur mediū interstitium aeris sit locus frigiditatis non est probabile, quod immediate post ipsum sit locus cum excessu caloris, sed potius est ibi dare temperatum calorem antequā perueniatur ad regionem excessiue calidam. Quod autem dicitur de Solino, respondendum est de eo, & de cæteris Historiographis, sicut de cæteris Poëtis illud quod scriptum est. Nam miranda canunt, sed non credenda Poëta.

12. Ad rationem principalem factam in arguendo patet responsio ex dictis, quia licet sub æquinoctiali quantum est ex natura climatis sit excessus caloris, tamen propter conditionem situs est ibi temperatum modo quo dictum est.

Sententia huius distinctionis, xviii. in generali & speciali.

In eodem quoque paradiso, &c. Superius determinauit Magister de productione viri. Hic determinat de productione mulieris. Et diuiditur in duas. Primum determinat productionem eius, quantum ad corpus. Secundum quantum ad animam ibi, quemadmodum mulieris corpus. Prima diuiditur in duas. Primum inquiritur vtrum fuerit mulier formata de costa. Secundum inquiritur modum formationis eius. Secunda ibi, solet etiam queri, vtrum de costa. Prima in duas. Primum docet quid scriptura de formatione mulieris tradat. Secundum concludit congruitatem formationis, ibi attendendum est. Secunda pars in qua inquiritur formationis modum diuiditur in tres secundum tres questiones quas mouet & soluit, quarum prima est circa principium materiale. Secunda verò & tertia circa principium actionis. Secunda ibi, illud autem sciri oportet. Tertia hic queritur, an ratio quæ Deus plus. Hæc est sententia & diuisio lectionis in generali.

2. In speciali sic procedit Magister. Et proponit primum mulierem de costa viri dormientis esse formatam vel fuisse, ut scriptura Gene. refert. Postea dicit mulierem de viro formari congruū fuisse, ut maior esset amor inter homines, & homo ostenderetur omnium aliorum hominum esse principium. De latere autem formata fuit, quia non ad dominium, vel ad feruitatem, sed ad societatem eius producebatur. De dormiente viro fuit producta, ad diuinæ virtutis ostensionem, & fundationis ecclesiæ mysticæ significationem. Postea queritur vtrum de sola costa, sine alterius materiae additione formata fuit mulier. Et respondet quod non fuit alia materia, quia sic magis deberet dici mulier de illa materia esse formata, quam de costa, quæ multiplicata fuit virtute diuina ad totius mulieris formationem, sicut factum fuit de quinque panibus. Paulò post dicit quod angeli mulierem non formauerunt, licet ad formationem eius ministeriū præbuerint. Postea queritur vtrum in creatura fuerit ratio feminalis ad mulieris formationem. Et respondet præmittendo primum quædam, scilicet quod rationes primordiales ab æterno in Deo fuerunt, feminales verò creaturis inditæ, licet non omnium rerum, sed quarundam: addit etiam quod illæ rationes possunt dici primordiales aliquo modo. Tum quia rebus in prima creatione inditæ sunt: Tum quia sunt quasi principia rerum ex ipsis producendarum. Subditque quod illa naturæ liter sunt, quæ ex ratione feminali fiunt, seu producuntur.

Illæ verò fiunt supernaturaliter, quorum causæ tantum sunt in Deo. In rebus verò creatis est potentia, ut hæc possint fieri, non tamen necessitas ut sint: ex his concluditur quod formatio mulieris non fuit secundum causas feminales, sed supernaturaliter ex diuina virtute. Vltimò ostendit quod quidam posuerunt animam mulieris de anima viri esse propagatam. Alii verò ab initio cum cæteris animabus dicunt fuisse creatam. Sed secundum catholicam fidem creādo infunditur, & infundendo creatur. Vnde beatus Hieronymus excommunicat eos qui dicunt animam esse ex traduce, ubi ponit autoritates, per quas multi errores circa productionem animæ excluduntur. Et in hoc terminatur sententia, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum Eua producta fuerit de costa viri, vel produci potuerit sine additione materiae.

Tho. 1. q. 92. ar. 3. ad primum. Et q. 119. ar. 1.
Henr. quod. 7. q. 9.

Circa distinctionem decimam octauā queritur primum de productione mulieris quoad corpus, vtrum producta fuerit de costa viri, vel produci potuerit sine additione materiae. Et videtur quod non, quia impossibile est totum æquari parti: Omne enim totum maius est sua parte. Sed costa Adæ æquabatur secundum materiam alicui parti corporis mulieris, ergo non æquabatur toti materiæ corporis mulieris, fuit ergo necessaria in corpore mulieris aliqua materia, præter materiam costæ.

2. Item Deus non potest facere corpus mixtum sine materia, ergo pari ratione non potuit facere tantum corpus sine tanta materia, nec maius sine maiori. Et ex parua materia costæ non potuit formari totum corpus, quod fuit multo maius costæ, sine additione alterius materiae.

3. **I**N CONTRARIUM arguitur, quia indiuisibile additum indiuisibili non efficit aliquid maius (ut patet. 6. Physic.) sed materia secundum se est indiuisibilis, ergo additio materiae ad materiam non facit aliquid maius. Si ergo ante additionem materiae ad costam Adæ non potuit ex ipsa formari corpus Euz, per eandem rationem neque post, cum per additionem materiæ solius, nihil efficiatur maius.

4. **R**ESPONSO. Circa questionem istam sunt tres opiniones: vna quorundam dicentium quod non solum diuina virtute, verum etiam virtute nature potest fieri de parte magnum absque rarefactione & additione materiae. Quod declarant ex tribus suppositionibus. Prima est quod in omnibus rebus naturalibus est dare minimum secundum naturam, ut minimam carnem, & sic de aliis. Et hæc suppositio clare scripta est. 1. Physic. Secunda est quod elementa generantur ex se inuicem alternatim superiora ex inferioribus, & inferiora ex superioribus. Tertia est, quod superiora generantur ex inferioribus secundum multiplicatam analogiam, ita quod ex vno puillo terræ fiunt decem aquæ, & ex vno aquæ decem aeris. Et sic ultra. Et hæc duo suppositiones clare habentur ex secundo de generatione. Quibus suppositis arguitur sic. Vnum minimum aeris potest conuerti in aquam per secundam suppositionem, ergo conuertitur in minimum aquæ. Sed ex minimo aquæ possunt fieri decem minima aeris per tertiam suppositionem, ergo de primo ad vltimum, ex vno minimo aquæ possunt fieri decem minima aeris. Hoc autem fit absque additione materiae, & absque rarefactione, quia æquæ rarum est minimum aeris, quod primum conuertitur in minimum aquæ, sicut decem minima aeris, in quæ minimum aquæ conuersum est, & e contrario.

5. Sed hæc ratio non valet, quia quantum in naturalibus sit dare minimum, puta minimam carnem (ut dicit prima suppositio.) Hoc tamen intelligendum est de minimo se parato, & perse existente. Sic enim est dare minimum in naturalibus, ita quod in minori non saluaretur species, imò propter debilitatem virtutis statim resolveretur in corpus continens, sicut vult Arist. in lib. de sensu & sensato, quod modicus vapor infusus maiori statim resolveretur in continens: minimum autem coniunctum toti non est dare, sed quocumque paruo dato semper est accipere minus. Quum enim forma carnis extendatur extensione continui, sicut in continuo non est dare minimum, sic nec

in carne, sed qualibet data quum in continua & diuisibili est dare minorem, forsitan verum est quod si separaretur, statim corrumpetur.

6 Quum igitur dicitur quod minimū aëris cōuertitur in minimum aque, aut in minus minimo. Dicendū quod conuertitur in aquam, & in minus secundū decuplum minimo separabili. Illud tamen minus est coniunctum, & non separatum, in minus enim separatum conuerti non potest, quia nec illud esse potest, quia in separatis est dare minimum. Sed bene potest conuerti in coniunctū minus minimo separato, quia in coniunctis non est dare minus. Et si istud cōiunctum minus minimo separato conuerteretur iterum in aërem, conuerteretur in decem partes aëris coniunctas, quæ non efficerent nisi vnum minimum aëris separatam, & non decem minima separata, vt isti putant, & ita nō fieret aër magnus ex paruo, sed equalis ex equali.

Ab. in scripto.

7 Alia est opinio quorundā dicentium, quod nec opere nature, nec virtute diuina potest fieri magnum de paruo, nec potuit fieri corpus Euz de coila Adæ sine rarefactione, vel additione materia: quod probant sic, Corpus Euz non potuit formari ex tam parua materia, nisi per aliquā eius multiplicationem. Hæc autem multiplicatio potest intelligi, vel secundum quantitatem solum, sed secundum essentiam materia: Si secundum quantitatem solum, sic necessarium est quod fieret per rarefactionem, quia ratio diffinitiuā rarefactionis est, quod eadem materia accipiat maiores dimensiones, vt patet. 4. Phis. Sed si multiplicatio attendatur solum secundum quantitatem, hoc est, per hoc quod eadem materia prius sub paruis dimensionibus existens accipit maiores dimensiones: ergo nō potest ibi non esse rarefactio. Quum Deus non possit separare diffinitionem a diffinito. Si verò multiplicatio attendatur secundum essentiam materia:, oportebit dicere, quod aliquid materia: factum fuit sub forma corporis mulieris, quod quandoq; non erat sub forma coisæ. Illa ergo materia, vel est de nouo creata, vel prius erat sub forma alterius corporis. Et quicquid horum detur, semper habetur quod ad materiam coisæ facta est additio alterius materia:, vel præexistentis, vel de nouo create: ideo &c.

8 Hæc autem ratio non cogit: dato enim quod multiplicatio solum quantitatem attingat, non oportet propter hoc dicere, quod ibi sit rarefactio. Et cū dicitur quod ratio diffinitiuā rarefactionis est, eandem materiam accipere maiores dimensiones, falsum est, illa enim quæ sunt diuersa per essentiam non se habent vt diffinitio & diffinitum. Sed paruum fieri magnum supposita eadem materia, & densum fieri rarum, sunt diuersa per essentiam, ergo &c. Maior patet, minor probatur, quia illæ actiones sunt distinctæ realiter, quæ sunt ad terminos distinctos realiter (rationes enim motuum & actionum sumuntur ex terminis vt dicitur 5. Phis.) Sed actio qua ex paruo fit magnum est ad perfectam quantitatem tanquam ad terminum. Actio verò qua ex denso fit rarum est ad qualitatem vt habetur 4. Phis. ergo &c. Et ideo e contrario esset arguendum sic, illa quæ sunt diuersa per essentiam possunt diuina virtute separari, nisi alterum sit pura potentia quæ ab omni actu separari non potest, sed extensio eiusdē materia: per maiorem quantitatem, & rarefactio sunt diuersæ actiones realiter, ergo &c. Item si rarefieri esset eadem materiam accipere maiores dimensiones, non posset esse rarefactio vbi nulla esset materia, quod falsum est, nam Deus posset accidentia remanentia in sacramento altaris mutare secundum rarum & densum.

9 Ideo sunt alij tenentes mediam viam quod Deus potest facere magnum de paruo sine rarefactione, & sine additione materia:, non autem hoc potest natura. Primum patet dupliciter. Primò quia Deus potest facere quicquid est in potentia materia: non solum naturali sed & mediationali. Sed qualibet materia quantum est de se est æqualiter in potentia ad magnum & paruum, rarum & densum, ergo &c. Maior patet. Minor probatur, quia materia secundum se non est quanta aut qualis, sed in potentia ad quantitatem vel qualitatem secundum quamlibet diffinitionem. Et istud est equaliter in omni materia, vnde si materia montis & parui lapidis per intellectum separantur ab omni forma substantiali & quantitate, nulla differen-

*d. 24. q. 1.
1171. 28.*

tia esset inter eas quantum ad susceptionem magnitudinis & paruitatis, raritatis & densitatis. Item constat quod Deus potest facere quantum sine raro & denso, sicut sine aliis qualitatibus, & etiam sine materia. Sed illud quantum non est dubium quin possit mutari de magno in paruum & e converso de paruo in magnum, hoc autem fieret sine rarefactione & condensatione, & etiam sine additione, vel subtractione materia:, ergo &c.

10 Secundum patet, quia quicquid natura facit in generabilibus & corruptibilibus facit mediante calido & frigido (vt patet ex 4. Metho. gignunt enim calidum & frigidum vincencia materiam vt ibidem dicitur.) Sed calidum non extendit paruum in magnum nisi rarefaciendo. Nec frigidum contrahit magnum in paruum nisi condensando, ideo &c.

11 Ad argumenta in oppositum dicendum. Ad primum dicitur quod materia secundum se nō est alteri materia: æqualis vel inæqualis. Cū æqualitas vel inæqualitas sint relationes fundatæ secundum quantitatem, sed diuersæ quantitates possunt esse successiue in eadem materia ratione quarum potest æquari pluribus, & etiam parti & toti.

12 Ad secundum dicendum quod magnum non est nisi ex magna materia, nec paruum nisi ex parua, & vniuersaliter tantum ex tanta. Sed hoc non est in materia secundum se sed ratione quantitatis, & ideo tanta est materia sub quanta quantitate existit.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum in materia sint aliqua: rationes feminales.

Tho. 1. q. 11. ar. 2.

Secundò queritur, Vtrum in materia sint aliqua: rationes feminales. Et videtur quod non, quia quicquid est extra animam est res & non ratio, sed quicquid est in materia est extra animam, ergo est res, & non ratio, non sunt ergo in materia rationes feminales.

2 Item semen importat aliquid actiuum, vt dicitur 2. Phisic. Sed in materia non est aliquid actiuum cū ipsa secundum se sit pura potentia, cuius est pati & non agere, ergo &c.

3 IN CONTRARIVM est August. & habetur in litera.

4 RESPONSIO. Circa quæstionem istam duo sunt videnda. Primò verum in materia sit aliquid quod conuertatur in naturā formæ, quia hoc posuerunt aliqui esse rationes feminales. Secundò dato quod nō, quia sunt secundum veritatem rationes feminales.

5 CIRCA primum sic procedetur, quia omnia opinionone quæ ponit in materia latitacionem formarum eo quod negat veram generationē & ponit solum educationem formæ de occulto ad manifestum. Omnia etiam illa opinione quæ dicit omnes formas esse ab extrinseco per creationem, eo quod tollit a rebus proprias actiones, & negat sensum. (Hæc autem a doctoribus sufficienter reprobata sunt.) Primò ponemus quādam opinionem magis nouam, quæ ponit purum possibile conuerti sua corruptione in naturam formæ. Secundò videbitur quid veritatis sit in illa opinione.

6 Quantum ad primum sciendum quod quidā dicunt quod in generatione rerum naturalium est considerare quatuor per ordinē. Primò ipsum nihil quod est negatio omnis entitatis. Secundò purum possibile quod de proximo se habet ad nihil. Tertiò materia. Quartò & vltimo formam substantialem. Generatur ergo aliquid naturaliter per hoc quod purum possibile, quod est in materia, transmutatur in naturam formæ, non quidem sua perfectione, tanquā aliquid existens sub forma & perfectū per formam, quia illud est materia quæ manet sub forma rei factæ, sed transmutatur in formam sua corruptione, nec tamen ad nihil, quia manet quodam modo in forma scilicet in virtute. Istud autem purum possibile multiplicatur in materia secundum multiplicationem formarum, in quas est transmutabile, & est minoris actualitatis, quam materia, quia materia manet in re facta: purum autē possibile non manet, vt dictum est.

7 Mo.

7 Motium autē huius opinionis fuit duplex. Vnum, quia timebant quod nisi poneretur aliquid quod conuerteretur in naturam formā, quod oportet dicere quod forma fieret ex nihilo, & sic crearetur, & non esset per generatio nē, propter quod posuerunt in materia aliquid tale, quod transmutaretur in vnamquāq; formā possibilem in materia, & illud dixerunt purum possibile. Aliud fuit ex dicto commentatoris super duodecimum meta. de numero potentiarum in materia, dicit enim quod numerus potentiarum est secundum numerum specierum generabilium & corruptibilium. Et istud non potest intelligi de materia secundum se quum sit vna, sed vt dicunt de isto puro possibili quod multiplicatur in ipsa.

8 In ista opinione sunt tria inconuenientia. Primum, quia quod ponit esse fictitium. Secundum quia sibi contradicunt. Tertium est, quia in cōditū in illud quod vitare intendunt. Primum apparet autoritatibus & rationibus. Primō autoritate Philosophi. i. Phisic. vbi inquit de principiis omnium rerum transmutabilium, qui nūquam posuit ali quod purum possibile, nisi materiam, & tamen posuisset si esset, quum illud purum possibile magis sit necessarium ad generationem quam priuatio, de qua tamen Philo. facit mentionem. Ad idem est autoritas Augusti. lib. confessionum, quae dicit quod materia est propē nihil, ita vt si fas esset potius deberet dici non ens, quam ens, vel aliquid. Ex quo patet quod materiam ponit purum possibile, & esse in infimo gradu entitatis, ita quod sub ipsa statim est casus in nihil.

9 Item patet per rationē, primō, quia illud quod habet rationē primi subiecti sumitur a potētia passiuā, per quā aliquid est alterius subiecti receptiuum. Sed materia secundum essentia suam est primū subiectum simpliciter, in quo sunt omnia alia, & ipsa non in alio, & ideo ingenita & incorruptibilis, quia nō resoluitur in aliud subiectum primum (vt dicitur in fine primi Phisic.) ergo &c.

10 Secundō principaliter apparet quod sibi contradicunt in hoc quod ponit purū possibile minoris entitatis, quam sit materia, & nihilominus dicunt quod forma nō fit in materia, nisi mediante isto puro possibili, quod conuertitur in ipsam, forma non vniur, nec potest vniur materiae per aliquid quod magis distat ab illa forma, quā distat materia, mediū enim quo vniur extrema minus distat a quolibet extremorum, quā extrema adinuicē. Sed purum possibile si fit minoris entitatis, quā materia vt dicunt plus distat a forma quā a materia, ergo non erit mediū quo transmutetur ad formam, vel si fit mediū non erit minoris entitatis quā materia. Item illud purum possibile cum sit in materia, vt in subiecto (neq; enim ponitur per se subsistens) oportet quod sit accidens, cum nō sit forma substantialis, neq; materia, neq; compositum. Sed omne accidens cum sit aliqua forma est maioris entitatis quā sit materia, &c.

11 Tertio apparet quod incidunt in illud quod vitare intendunt, scilicet quod forma fiat ex nihilo, & creetur, quia illud purum possibile si debebat transmutari in formā corporaliter (vt dicunt) ergo prius saltem ordine naturae est purum nihil quā forma fiat, & sic forma non fiet ex alio quo, sed ex nihilo, vel post illud nihil, & sic creabitur. Itē illud quod producit per aliquā actionem naturalem, non supponitur in omni actione naturali. Nullam enim agēs supponit ex necessitate illud quod producit. Sed purum possibile producit in actione naturali, dicunt enim quod quum forma corrumpitur, quod corrumpitur in purum possibile, sicut ex puro possibili generatur, &c.

12 Dicendum est ergo quod ante generationem nihil praexistit in materia, quod conuertatur in naturam formae, quod patet, quia sicut forma praexistit in potētia passiuā materiae sicimō verius praexistit in potētia actiuā generantis. Sed forma non praexistit in potētia actiuā generantis, sic quod ipsa forma, vel aliquid eius praexistat ibi, vel aliquid generantis conuertatur in ipsam, ergo &c. Et sic patet primum principaliter propositum.

13 CIRC A secundū, scilicet quid sint rationes seminales. Notandum quod quaedam rationes dicuntur primordiales, quaedam abedientiales, quaedā verō seminales. Primordiales sunt rationes rerum, vt in Deo praexistunt, qui res producit per intellectum, sicut artifex omnium habēs

omnem scientiā. Ratio verō obedientialis est potētia, quae est in creatura, vt de ea fiat quicquid contradictionē non implicat, sicut quod de trunco immediatē fiat vitulus. Et haec ratio seu potētia obedientialis est in creatura solum respectu Dei, secundū quam deus facit de qualibet creatura quicquid vult, & sicut vult. Rationes verō seminales sunt virtutes actiuā & passiuā collatae rebus, secundum quas non quodlibet fit ex quolibet, neq; quolibet modo, sed determinatū ex determinato, & determinato modo, & per determinata media, sicut nō ex quocunq; fit equus, sed ex femine equi, nec quolibet modo, sed oportet semē prius esse molle postea durum, vt dicitur 2. Phisic. Et quāquam generaliter omnes virtutes actiuā cum passiuā sibi correspondentibus dicantur rationes seminales. (Nam Aug. dicit. 3. de trin. quod omnium quae visibilibus ad oculos nostros procedunt occulta quaedam semina in elementis mundi latent) tamē propriissime dicitur rationes seminales esse in illis, in quibus simile ex simili producitur, maxime in viuētib; Talia enim proprie ex femine generantur. Et ex virtute actiuā & passiuā, in his tāquam in perfectioribus repertis, translaturū est nomen rationis seminalis ad omnes virtutes naturales actiuā & passiuā.

14 Quicquid ergo producit praeter haec rationes seminales, si tale sit quod per se subsistat, nec fit alterius pars, propriissime dicitur creati, vt angelus. Si autem huiusmodi fuerit, quod est natū sit per se subsistere, est tamen alterius pars, minus proprie dicitur creati, vt est anima intellectiuā. (Nam & rationes seminales cooperantur aliquo modo ad esse eius non absolute & simpliciter, sed ad esse in materia, disponendo materiam.) At verō si tale sit quod nec est alterius pars, nec est natū per se subsistere, minime proprie dicitur creati, sicut est de gratia in anima. Forma verō quae non est nata per se subsistere, & producit secundum rationes seminales proprie dicitur esse terminus generationis, & nullo modo dicitur creati, quauis nihil sit in materia, quod conuertatur in ipsam.

15 Ad primum argu. dicendum quod ratio sumitur non solum pro pertinentibus ad intellectum, sed pro omni eo quod importat causalitatem respectu alterius. Sicut dicitur quod calor in igne est sibi ratio calefaciendi.

16 Ad secundum dicendum quod sub rationibus seminalibus comprehenduntur non solum virtutes actiuā, sed etiam passiuā eis correspondentes, sicut in generatione animalis semen dicitur, non solum quod ministratur ex parte viri, sed etiam ex parte mulieris, principaliter tamen illud dicitur semen, in quo est virtus actiuā. Et sic loquitur Philosophus.

QVAESTIO TERTIA.

Verum anima intellectiuā producat cum femine.

Tho. 1. q. 118. ar. 2.

Tertio quaeritur, vtum anima intellectiuā producat cum femine. Et videtur quod sic, quia commentator supra. 5. meta. dicit quod impossibile est esse diuersos agentes, quorum vnus actio terminetur ad formam, alterius verō ad subiectum formae secundum se, cum subiectum in actione naturali supponatur, sed prout suscipit formam, sed corpus organicum est subiectum animae. Quum ergo per actionem virtutis formatiuā existentis in femine corpus organifetur, videtur quod eius actio extendatur ad animam.

2 IN contrarium est Aristo. 16. de animalibus, vbi dicit quod intellectus est ab extrinseco. Et in libro de proprietatibus elementorū dicitur quod in natis fit spiritus Dei iussu. Et Eccle. vlt. Reuertatur puluis in terram vnde erat, & spiritus redeat ad dominum, qui dedit illum.

RESPONSI O. Traduci dicuntur illa quae producantur in esse per decisionem in generante, & ideo traductio importat originem & decisionem. Et ideo lignum distans a ligno nō dicitur proprie traduci propter defectum originis, neq; ignis generatus ab igne dicitur proprie traduci propter defectum decisionis. Sola autem generatio animatorum dicitur traductio. Non faciamus autem vim in nomine traductiois, sed inquiramus vtum anima intellectiuā sit generabilis & corruptibilis. Conuertuntur enim secundum naturam.

4 Et sciendum quod de conclusione secundum moder- nos doctores non est disceptatio. Omnes enim dicunt animam humanam ingenitam esse & incorruptibilem. Modus autem probandi conclusionem est difficilis. Ad presens tamen probabitur sic, omnis forma que in operando excedit corpus obiectivum, in essendo excedit corpus subiectivum. Agere enim sequitur esse. Et actio forme, respicit obiectum, sicut esse respicit subiectum, sed anima intellectiva in operando excedit omne corpus obiectivum, quia licet primo occurrant intellectui nostro corporalia (quia non intelligimus nisi mediante phantasmatibus que sunt quedam similitudines corporalium) tamen in ipsis non sinit intellectus, sed ductu rationis venit in cognitionem incorporealem & immaterialium: ergo anima intellectiva excedit in essendo corpus subiectivum. Non quidem sic, quod pars sit in corpore, & pars extra. Sed quia preter hoc quod est in corpore, potest esse sine corpore.

5 Quid autem senserit Aristoteles, circa materiam istam, dicunt quidam quod in intentione Aristoteles fuit, quod anima quantum ad operationem erat separabilis a corpore, & non quantum ad esse: ita quod posset per se ipsam manere corrupto corpore. Quod autem de intentione Aristoteles fuerit quod sit separabilis secundum operationem, patet per exemplum quod ponit de sphaera aenea, cui convenit tangere planum in puncto, non in eo quod aenea, sed in eo quod sphaera, quia sicut sphaera aenea tangit planum in puncto, & ad hoc nihil facit per se natura aenea, neque aliquid aliud, nisi sola sphericitas: ita ut dicunt, senserit Aristoteles, quod sola anima intellectiva, vel intellectus est susceptiva actus intelligendi, ita quod ad recipiendum talem actum nihil per se facit materia, neque qualitates corporales, ut calidum, frigidum, & cetera huiusmodi. Et ob hoc solum dicitur separari ab aliis partibus anime. Et sic exponunt illud quod dicit Aristoteles 2. de anima, quod intellectus separatur ab aliis, sicut perpetuum a corruptibili, dicentes quod per hoc Aristoteles non senserit animam intellectivam esse separabilem & incorruptibilem secundum esse, sed solum quod ipsa habet quadam similitudinem cum substantiis separatis incorruptibilibus & hoc insinuat modus suus loquendi, dicit enim quod separatur ab aliis, sicut perpetuum a corruptibili, in hoc scilicet, quod quantum ad operationem intelligendi ipsa separatur ab omni conditione materiali, sicut & incorruptibilia.

6 Et quantum non multum sit curandum quid senserit Aristoteles, tamen magis credo quod Aristoteles senserit animam intellectivam esse separabilem secundum esse, & operationem, quam secundum operationem solum prout isti dicunt, quia 12. metaphysice, quando reliquit sub dubio, an aliqua forma remaneat post corruptionem compositi, constat quod loquitur de separatione forme quantum ad esse, & hoc dicit posterius perscrutandum. Illa autem perscrutatio posterior re vera pertinebat ad librum de anima, ad quam pertinet considerare propriam naturam anime intellectivae: & ideo quicquid dicit Aristoteles in lib. de anima, de separatione anime intellectivae, vel intellectus possibilis, seu agentis a ceteris partibus anime intendit dicere de tali separabilitate, de qua sub dubio locutus fuerat 12. metaphysice, que separabilitas est secundum esse. Item Aristoteles 1. de anima dicit quod si anima intellectiva est aliqua propria operatio, in qua non communicat cum corpore, ipsa est separabilis a corpore, & si non est aliqua talis ipsa non est separabilis: igitur ex separabilitate anime a corpore, quantum ad operationem intendit concludere aliquam separabilitatem: aut igitur eandem aut aliam. Si eandem, ridiculum esset concludere idem per idem, esset enim sensus, quod si anima est separabilis secundum operationem, ipsa est separabilis secundum operationem, quod est nugatorium: intendit ergo ex separabilitate operationis intelligendi concludere aliam separabilitatem anime, illam scilicet que est secundum esse. Item 16. de animalibus dicit quod intellectus est ab extra, vel ab extrinseco, scilicet a deo, & non a virtute feminis, & sic secundum ipsum intellectus est ingenerabilis, ergo secundum eundem intellectus est incorruptibilis, quia omne ingenerabile est incorruptibile secundum esse. Si autem intellectus est incorruptibilis, ergo non desinit esse corrupto corpore. Et ita videtur quod magis sit intentio Aristotelis, quod intellectus sit separabilis a corpore secundum esse & secundum operationem,

quam secundum operationem solum.

7 Sed contra hoc videntur esse duo. Primum est, quod Aristoteles reperitur se demonstrasse generationem hominum esse eternam a parte ante, & a parte post. Reperitur etiam demonstrasse quod infinita actu esse non possunt. Sed si intellectus est forma hominis, & remanet corrupto homine, tunc cum infiniti homines secundum ipsam iam sint mortui, sequeretur quod infiniti intellectus separati actu remanissent: & ita contra diceret sibi, quod non videtur.

8 Secundum est, quod secundum Aristotelem, Omne perpetuum a parte post, est perpetuum a parte ante, si ergo intellectus esset perpetuus a parte post, sequeretur secundum Aristotelem, quod esset perpetuus a parte ante, sed si esset perpetuus a parte ante, non esset secundum eum de novo forma corporis, quia forma non precedit compositum, ut dicitur 12. meta. ergo non stant simul quod ipse ponat intellectum esse formam corporis, & ponat ipsum manere corrupto corpore.

9 Et dicendum quod nihil prohibet aliquem non consentire dicta sua ad invicem dicere repugnantia, sicut sciens omnem mulam esse sterilem potest credere hanc mulam habere pullum in utero, si non deducat unum ex altero. Et per modum istum nihil prohibet Aristotelem, qui fuit purus homo, dixisse in pluribus locis aliqua sibi invicem dissonantia. Constat enim quod in 12. meta. clare dicit nullam formam precedere compositum, & subiungit quod nihil prohibet in quibusdam aliquam formam remanere post compositum, nec hoc ponit sub dubio, quous ponat sub dubio, utrum anima sit talis forma. Et tamen primo dicit quod omne eternum a parte post, est eternum a parte ante, quod repugnat primo. Ideo & simile inveniunt in pluribus aliis, qui vult bene scrutari. Unde illa repugnantia dictionum non arguit, quin Aristoteles senserit animam intellectivam esse immortalem.

10 Ad arguendum in oppositum dicendum quod solum anima subiectum est materia prima, ad quam non terminatur actio virtutis formativae existentis in semine. Sed terminatur ad aliquam formam substantialem, vel accidentalem, que tamen non manent adveniente anima intellectiva, quia erant dispositiones quedam materie, ut transmutaretur ad formam, & non esset ut cum eis, sub forma.

Sententia huius distinctionis, xix. in generali & speciali:

Solet autem queri, Superius Magister determinavit de creatione hominis generaliter. Hic determinat creati hominis conditionem specialiter determinando eius primum statum. Et dividitur in duas. Primo determinat statum primum hominis quantum ad immortalitatem. Secundo quantum ad speciem multiplicatam. Secunda in principio 20. dist. 1. ibi. Post hoc videndum est. Prima est in principio lecti. Et dividitur in duas. Primo proponit quod intendit. Secundo prosequitur ostendendo hominis immortalitatem ibi. Solet hic. Et hic pars dividitur in quatuor. Primo movet questionem. Secundo solvit. Tertio occasione sumpta ex solutione diversas opiniones agit. Quarto addit quasdam autoritates quedam dictionum confirmantes. Secunda ibi, ad quod dici potest. Tertia ibi, propter quod aliqui dicunt. Quarta, de hac vero hominis immortalitate. Hec est divisio & sententia distinctionis in generali.

2 IN speciali sic procedit, & proponit primo, quod intendit determinare statum primi hominis, ante peccatum qualis fuerit, tam in anima, quam in corpore. Et de quibusdam aliis, que non inutiliter sciuntur. Postea dicit quod prosequitur de his que pertinent ad corpus, & dicit quod primus homo mortalis erat, & non mortalis. Poterat enim mori, & non mori. Non mori autem in primo statu, scilicet ante peccatum, quia habuit posse non mori. In secundo vero, scilicet post peccatum, necessario habuit mori. In tertio vero, scilicet beatitudinis, habebit non posse mori. Et subdit quod corpus eius erat animale, id est, alimentis egens, & ante peccatum immortale, id est, (potens non mori) sed post peccatum erat corpus eius mortuum secundum Apostolum: in resurrectione vero habebit corpus